

Тишкевич О.В.

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

I–IV ДЕРЖАВНІ ДУМИ ТА УКРАЇНСЬКА СПРАВА (НА МАТЕРІАЛАХ ГАЗЕТ КИЇВСЬКОГО ГЕНЕРАЛ-ГУБЕРНАТОРСТВА 1907–1914 РР.)

У статті розглядається питання становлення та розвитку I–IV Державних дум та української справи (на матеріалах газет Київського генерал-губернаторства 1907–1914 рр.). У лютому 1905 р. царським указом було оголошено про необхідність залучення обраних населенням представників до обговорення законів. Народне представництво повинно було мати лише законодавчі функції. Наляканий загальним піднесенням революційного духу, зрозумівши, що тільки репресіями придушити революцію неможливо, царський уряд почав переходити до політики лавірування. 8 серпня 1905 р. були затверджені маніфест і положення про вибори до Державної думи, яка за проектом міністерства внутрішніх справ Булігіна мала б тільки дорадчі права. Выборчий закон позбавляв права участі весь пролетаріат, сільську бідноту, жінок, військовослужбовців. У виборах до Думи вирішила взяти участь лише буржуазія, побоюючись революції. Проте вибори до Булігінської Думи були зірвані і подолати наростаючі революційні настрої в суспільстві, що все частіше висловлювало своє незадоволення політикою царизму. Посилення народного руху, в Російській імперії тимчасово встановлюється рівновага сил, що борються. Самодержавство було не в силах відкрито виступати проти революції. Революції ж не вистачало сил завдати вирішального удару по царизму. В таких умовах неминучим було коливання правлячих кіл від репресій до поступок.

У дослідженні розглянуто діяльність I–IV Державних дум, що стали значним явищем в житті суспільно-політичному Російської імперії, зокрема Наддніпрянської України, котра була російською провінцією. Після революції 1905–1907 рр. отримав можливість парламентським шляхом відстоювати свої національні, політичні, соціальні та культурні інтереси. Хоча царський уряд намагався вслякко обмежувати представництво українців в думах, особливо селянство, проте тому не вдалося придушити національний рух на Наддніпрянській Україні. Хоча українці фактично і не отримали від часті в роботі I–IV Державних дум, але вони ще раз заявили про себе як про самобутню націю, котра має право на своє самовизначення.

Ключові слова: Державна дума, українська справа, Київське генерал-губернаторство, газети, преса.

Постановка проблеми. Невдачі на фронті викликали заворушення не тільки в Росії, а й в Україні. На зборах робітників лунали вимоги свободи слова, друку, совісті, зборів, маніфестацій тощо. На банкетах, що проводилися інтелігенцією, ухвалювали резолюції про необхідність народних представників, про вироблення конституції. Уряд вдавався до репресій, але одночасно йшов на поступки. У лютому 1905 р. царським указом було оголошено про необхідність залучення обраних населенням представників до обговорення законів. Народне представництво повинно було мати лише законодавчі функції [1].

8 серпня 1905 р. було затверджено маніфест і положення про вибори до Державної думи, яка за проектом міністерства внутрішніх справ Булігіна мала б тільки дорадчі права. Выборчий закон позбавляв права участі весь пролетаріат, сільську бідноту, жінок, військовослужбовців. Викрива-

ючи реакційну суть царських «реформ», більшовики висунули і обстоювали тактику активного бойкоту Булігінської думи, вважаючи головним завданням даного моменту агітацію за збройне повстання і створення тимчасового революційного уряду [2].

У виборах до Думи вирішила взяти участь лише буржуазія, побоюючись революції. Проте вибори до Булігінської Думи були зірвані і подолати наростаючі революційні настрої в суспільстві, що все частіше висловлювало своє незадоволення політикою царизму, наростали.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Про діяльність I–IV Державних дум написано вже багато. Вивченням їх діяльності займалися такі історики, як: А Животко, В. Ігнатієнко, Н. Полонська-Василенко [4] та ін. Але ґрунтовним джерелом для вивчення діяльності I–IV Державних дум є періодична преса, зокрема газети Київського

генерал-губернаторства початку ХХ ст. Особливо це стосується питання відношення українців Південно-Західної України до виборів до Думи, її діяльності та щодо питань, які розглядалися в Думі.

Постановка завдання. Мета статті полягає у дослідженні діяльності I-IV Державних дум, що стали значним явищем у суспільно-політичному житті Російської імперії, на матеріалах газет Київського генерал-губернаторства 1907–1914 рр.

Виклад основного матеріалу дослідження. Після провалу виборів до Булигінської думи, посилення народного руху, в Російській імперії тимчасово встановлюється рівновага протиборчих сил. Маніфест 17 жовтня 1905р., яким було вирішено «даровать населению незыблемые основы гражданской свободы. .. на началах действительной неприкосновенности личности, свободы совести, слова, мобраний и союзов» [2]. Цим же Маніфестом було проголошено про скликання «Державної думи з законодавчими правами, тобто компетенціями, що жоден закон не може бути оголошений без ухвали цієї Думи» [3]. 11 грудня 1905 р. дано пояснення, хто саме матиме виборчі права: землевласники-дідичі, власники будинків у містах, усі, хто мав окреме помешкання, хто діставав платню або пенсію; мали також права представники селян та робітників. Таким чином, виборчі права були доволі широкі. «В указі, який дано 11 грудня (декабря) р. 1905 сенату, – писалося в газеті «Рада», – його Імператорське Величество зволив наказати, щоб приготувати вибори до Державної думи якомога скоріше, і щоб негайно було зроблене все для того, аби можна було зібрати думу в як найближчим часі. Твердо бажання Государя Імператора, яке він не раз висловлював, щоб не було ніяких перешкод, котрі можуть спинити цю справу» [4]. «Через те правительство, – йшлося далі, – знаючи про відповідальність, яка на нього впадає, щиро і усіяко дбає про те, щоб як найскоріше скликати Державну думу» [5].

Газета «Громадська думка» також відмічала, що скінчення виборів до Державної думи залежить не тільки від доброї волі, замірів правительства, а і від сили деяких складних (сложных) попередніх робіт, що можна виконати тільки за допомогою самого народу через його виборні інституції (учреждения), яким доручено цю справу [5].

Вже 12 лютого Імператор Микола II видав указ сенатові про скликання Державної думи 27 квітня 1906 р.[5] З приводу цього «Громадська думка» писала, що скликаючи Державну думу «уряд очевидно повинен мати на думці одно: зібрати

виборних од народу послів, віддати їм до розгляду всі найголовніші справи державного громадського життя для того, щоб заступники од народу дали тим справам лад, знайшли спосіб загоїти тяжкі болячі на державному тілі і вивели державу на новий шлях життя».

Вибори не були загальними. В них не брали участі батраки, жінки, солдати, матроси, студенти, робітники, зайняті на дрібних підприємствах. Кожен клас мав свої норми представництва: голос поміщика прирівнювався до трьох голосів буржуазії, 15 голосів селян та 45 голосів робітників. Результат виборів визначався співвідношенням числа виборщиків. Царський уряд ще розраховував на монархічні настрої селян і тому встановлював для них великі норми представництва. Вибори були не прямі: для селян – 4-х ступеневі, для робітників – 2-х ступеневі, для буржуазії та дворян – 2-х ступеневі.

Розпочалися вибори... «Скрізь тепер ідуть вибори у Державну думу, – писала в ті дні «Громадська думка», – це діло зовсім нове, люди ще не виникли до нього, дехто не може до ладу розібратись у таких «крутих» словах, що вживаються у розмовах про вибори» [6].

У виборах до Державної думи взяли участь також і політичні партії, що утворились після проголошення Маніфесту 17 жовтня 1905 р., або легалізували свою діяльність. Також новим явищем у політичному житті Російської імперії стало об'єднання політичних партій у «блок» для досягнення спільної мети – пройти до Державної думи на виборах. Так, партія «Народної свободи» у Києві вийшла у «блок» з кількома партіями і Українською демократично-радикальною, Польською конституційно-демократичною та Народною і європейською безпартійною спілкою [7]. «Згадані вище партії, – говорилося в «Громадській думці», – зробили тепер блок для того, щоб легше було спільними і з'єднаними силами вибрати в Думу таких людей, які будуть обстоювати бажання тих партій і проводити ті закони, які вважаються кращими з'єднані партії» [7].

У виборах до Державної думи брали участь і українські політичні партії, як РУП (згодом – УСДРП), ТУП. З приводу об'єднання в блоки українських національних партій «Громадська думка» писала, що «вони можуть входити у згоду тільки з такими політичними партіями, які признають права на свободу за всяким народом, за кожною нацією». [7] Такими партіями, на думку «Громадської думки» [7], були поступові прогресивні партії. Серед поступових партій газета виділяє

Конституційно-демократичну партію, яка «досить прихильна до національних бажань державних народностей і згодилась вести «агітацію» і за прогресивних представників інших партій» [8].

Багатими на передвиборчі обіцянки були неукраїнські політичні партії, відділи яких були і на території підросійської України.

Зокрема, Конституційно-демократична партія, або пізніше Партія народної свободи, яка в Україні була дуже поширена серед інтелігенції та професури, запевняла виборців, що «вона буде обстоювати за народну мову у школах, у суді, за автономію Польщі та Фінляндії, а для інших українців за широке «обласное самоуправление», що ж до автономії України вона відноситься до цього байдуже, ні помагати, ні шкодити українцям в цій справі не буде» [8]. Що ж до інших неукраїнських політичних партій, то «поступові поляни (не такі як ті, що тиснуть і гноблять українців у Холмщині та Галичині) та євреї, – писалося у «Громадській Думці», – теж допоможуть нам обстоювати національні права і свободи, крім автономії, до якої їм як і «Народній Свободі», байдужа [8]. Газета «Рада» писала, що «українські політичні партії, крім загальних політичних домагань, ставлять у своїй програмі ще й домагання національні, бо ці домагання національні, бо ці домагання стоять в повній гармонії з інтересами українського люду» [9]. Завдання українських національних партій полягало також і в тому, «щоб виборча агітація допомогла розширитися національній ідеї на Україні, щоб вона ще більше здобула собі прихильників серед українських народних мас, зробили їх свідомими і здатними обстоювати свої національні права» [9].

Вибори до Думи відбувалися в умовах військових репресій, арештів. Ліві партії бойкотували вибори і не брали участі в Думі, яка розпочала свою роботу 1906 р. Головою першої Думи був обраний професор Московського університету С. Муромцев, член Конституційно-Демократичної Партії. Від України обрали 102 депутати, у тому числі 24 поміщиків, 20 представників міської інтелігенції, 42 селян. [9] За партійною приналежністю українські депутати поділялися так: помірковані – 6, конституційні + демократи – 36, демократичні реформісти – 2, автономісти – 4, трудовики – 28, соціал-демократи – 5, безпартійні та невідомо якої партії – 21. Із 497 членів I Державної думи депутація України включала 63 українців, 22 росіян, 5 поляків, 4 євреї і 1 німець.

Українська фракція першої Думи звернула особливу увагу на аграрне й національне питання. [4]. У справі національній вона виробила проект

засад автономії, який проте, не був внесений у Думу, оскільки її було розпущено. Що ж стосується земельного питання, то «частина депутатів Думи («трудова група») внесла в Думу проект, за яким уся земля, як казенна так і поміщицька, має перейти до рук народу. А як саме вона має перейти, – писалося в газеті «Боротьба», – це повинні рішати місцеві комітети, вибрані вселюдним безпосереднім, рівним і таємним голосуванням. І тільки тоді селянство буде задоволено» [10].

Нерозв'язаність земельного питання газета «Боротьба» пояснювала тим, «що доки буде теперішня Дума, доти селянство землі не дістане» [9]. «Справедливо може рішити цю справу, – йшлося далі, – тільки така Дума, як буде вибрана вселюдним і таємним голосуванням, в якій голос матиме весь народ, в якій не будуть панувати ті, у кого хочуть одібрати землю». Слід відмітити, «що члени формації порушували питання європейських програм, які відбувалися за тихої згоди царських чиновників».

8 липня 1906 р. I Державну думу, після 72-ох днів існування, було розпущено.

На січень 1907 р. були призначені вибори до 2-ї Державної думи. «Час виборів до другої Державної Думи наближається – писала в ті часи газета «Рада»: А вкупі з цим зростають і надії змученого тяжкими утискуваннями люду на те, що ця Дума улекшить страждання його і, іменем широких народних мас, засудить урядову політику. Сама логіка життя примусила б уряд відмовитись від антинародної політики, коли б він справді вважав на голос народу і рахувався б з потребами нового життя» [9].

Вибори до II Державної думи відбулись у січні 1907 р. На цей раз їх не бойкотувала жодна політична партія. Несподівано для уряду більше як половину всіх депутатів було від національний меншостей та від безпартійних.

Підсумовуючи результати виборів до II Державної Думи, газета «Рада» писала, що «по деяких губерніях, вибрано людей поступових, а між ними чимало селян з певною партійною окраскою» [9]. Пояснюючи таку ситуацію, що склалася в результаті виборів «Рада» писала, що «це очевидно свідчить про те, що від часу перших виборів політична свідомість широких народних мас значно посунулася наперед» [4].

Все стане зрозумілим, коли ми звернемось до виборчої статистики, що показує чимало виборщиків від різних верств суспільства. Число виборщиків різних категорій в Україні в губерніях, що дали поступових послів таблиця 1.

Таблиця 1

Губернії	Число виборщиків	
	Від з'їзду городських виборців і уповноважених від волості	Від з'їзду земельних власників
Київська	151	74
Катерино- славська	97	38
Чернігівська	100	50

Групи українських губерній, що дали «правих послів» таблиця 2

Таблиця 2

Губернії	Число виборщиків	
	Від з'їзду городських виборців і уповноважених від волості	Від з'їзду земельних власників
Полтавська	72	109
Бесарабська	64	56
Волинська	109	86
Херсонська	81	69

Ми бачимо, що в першій групі виборщиків «од міст і волостей значно переважає число виборщиків од земельних власників, за те в другій групі на Полтавщині – виборщики од міст і волостей – разом складають абсолютну меншість, а в решті губерній вони разом тільки трошки переважають число виборщиків од земельних власників» [9]. Отже, в цих губерніях досить, щоб декілька виборців із селянської та міської курії приєдналися до виборців від земельних власників, і вже прогресисти безсилі провести свого посла до II Державної думи.

Порівнюючи вибори до II Державної думи з виборами до I Державної думи слід відмітити, що «під час виборів до першої Державної думи між виборщиками з курії земельних власників брали участь у виборах і селяне, що мали власну не надільну землю і це мало великий вплив на хід всіх виборів. Але сенатські пояснення «змінивши виборчу систему і порушивши основні закони, позбавили селян таких виборчих прав. Це особливо велике значіння має для Лівобережної України, бо тут найбільше селян, козаків, які користувалися цим правом» [4].

У II Державній думі змінилось і співвідношення депутатів від України: із загального числа 102 лівих – соціал-демократів, трудовиків та конституційних демократів (к.-д. або кадетів) було 65; від центру октябристів, мирних обновленців, поміркованих та правих – 29.

У другій Думі українські делегати відразу ж приступили до організації української фракції громади (Авт.). Установчі збори відбулися 4 березня 1907 р. До фракції вступило 47 осіб, більшість із них становили селяни. Українська громада у II Державній думі видавала часопис – «Рідну справу – Вісті з Думи», в якій друкували промови членів, заяви громади. Громада домагалася автономії України, місцевої самоуправи, української мови у школі, суді, церкві [10].

Своєрідно відреагувала на вибори до II Державної думи газета «Друг народа». Зокрема, вона писала: «... народ послал представителей (до Державної думи – авт.) не заплативать старый чиновничий мундир, чтобы коренным образом изменить порядки в стране и в первую голову решить вопросы самым важные и насущие для рабочего класса и крестьянского люда» [11].

Отже, перед II Державною думою стояло завдання розв'язати земельне питання, чого не зробила I Державна дума. Але перед тим, «прежде чем давать народу землю и волю, дума должна упорной борьбой отвоевать и то, и другое у крепостников-помещиков и их защитников бюрократов». Селяни під час роботи I Державної думи змогли переконатись, що вона «была безсильна вырвать из чиновничьего плена народную волю и из цепких дворянских лап необходимую для крестьянства землю...» [11].

Проте, цим планом української фракції у II-й Державній думі не судилося збутись, оскільки після 102 днів роботи 3-го червня 1907 р. цар Микола II розпустив Думу. А вже 10 червня цього ж 1907 р. впровадив новий виборчий закон, який відібрав право голосу в робітників і селян, залишаючи справу виборів у руках великих землевласників.

Після виборів до III Державної думи, на думку газети «Слово», замість захисників інтересів селянства та робітничого класу України «думські лави займуть представники «командуючого класу», закляті вороги усього, що тільки тим чи іншим чином іде на користь селян та робітників» [12].

По новому виборчому закону число виборців зменшено: «так в Волинській, Катеринославській, Київській, Подільській, Полтавській, Херсонській, Харківській та Чернігівській губерніях на губернських виборчих зборах буде 1105 виборців по новому закону замість 1408 по старому закону.

Раніш, хоч виборців від селян і було не дуже багато, проте по окремих губерніях їх було далеко більше, ніж інших виборців, і через це вони могли провести в Думу тих людей, які обороняли їхні інтереси» [13].

Ще до початку роботи III Державної думи в пресі висловлювались різні думки про те, як буде працювати новообрана Дума. Для українців знову досить гостро стояло національне питання. «Вибори до нової Думи закінчилися і народне представництво 1 листопада збереться в третій раз, щоб почати творчу роботу в справі необхідних державі реформ. – писала газета «Слово»: «Який напрямок буде мати ця робота, до чого вона буде спрямовувати, видно вже з того, хто такі депутати нової Думи. Всенароднім представництвом назвати її не можна, бо новий виборчий закон поікльувався щиро про те, щоб справжні заступники народних інтересів не мали голосу там, де будуть віщатися народні справи» [13]. На думку газети «Слово», причиною цього було те, що «на 442 депутата нової Думи Державної поки що обрано тільки 29 таких, що стоятимуть справді на народі і будуть домагатися того, що йому так потрібно» [13]. Решта, за твердженням газети, були або «прямі вороги народних інтересів», такі як «праві депутати», яких в Думі було найбільш (169), або кадети, мирнообновленці і т. д. (93) та октябристи (105) [13].

25 листопада, через 24 дні з початку роботи III Державної думи газета «Слово» писала, що «посли з України в 3-й Думі ніколи не подадуть свого голосу за Автономію України. Їхні домагання не йтимуть, певне, далі української проєсвіти».

Проте життя показало інше, бо українське питання притягало до себе увагу і в III Думі: бо надто великі були досягнення українців в різних галузях культури та економіки.

Перше питання, якому Дума змушена була приділити увагу, це було українське шкільництво. У березні 1908 р. 37 послів від України внесли проєкт про українську мову навчання у початкових школах. А у 1909 р. газета «Село» писала: «Мабуть цею зимою Державна (Государственная) Дума візьметься до законопроєкту, поданого ще в марті 1908 року 37 депутатами Думи» [14]. Законопроєкт, внесений на розгляд III Державної думи 37 послами з України передбачав, «1) щоб по тих сторонах, де живе український народ в народних школах учено українською мовою. 2) руської мови учили обов'язково. 3) книжки до учення щоб були приладжені до розуміння дітей українських і до потреб тамошнього життя» [14].

У 1907 р. Синод РПЦ дозволив викладати українською мовою у сільських школах, до яких ходять українські діти, а також дозволив вивчення української мови вінницькій школі, де готували

вчителів для приходських шкіл [14]. Цей проєкт викликав протест з боку чорносотенних послів та «Клубу Русских Националистов», і йому не дали ходу [14].

Підіймалося питання про українську мову в народних школах і у 1910 р. В Думі була створена для цього декілька комісій. Українські послы вимагали, щоб «коли діти, вступаючи до школи, російської мови не розуміють, то перших два роки її треба навчати рідною мовою, тобто тою мовою, якою розмовляє дитина в себе вдома». А на третій рік «треба вже беззастережно переходити на великоросійську мову, а для рідної мови зоставляється тільки маленький куточок шкільної науки». [14]. Але і ця пропозиція українських послів в III Державній думі не знайшла підтримки.

Газети Київського генерал-губернаторства підводили і підсумки роботи III Державної думи за різні періоди її діяльності. «Если смотреть на третью думу с точки зрения законодательной, – писала в 1908 році київська газета «Южный пролетарий», – результаты 8-ми месячного заседания получились самые плачевные, вернее говоря, никаких результатов, полный нуль. Ни одного имеющего сколько нибудь серьезного законопроєкта проведено не было» [14].

Через три роки, в 1911 р., газета «Засів» підсумовувала діяльність III Державної думи за четверту сесію. «Закінчилась четверта сесія (строк) діяльності Державної Думи. – писав «Засів». – Думу розпущено на літо на спочинок... Подивимось же що дала третя Дума за єю четверту сесію, що зробили вона для краю і народу. Майже цілу сесію Дума займалася законами про народну освіту. Закон сей дуже важливий для цілого государства і для окремих народностей, що увіходять у склад російської держави. Просвіта для народу потрібна, се визнано вже давно всіма і закон сей мусіла Дума провести так, щоб просвіта була не тільки загальною, а й приступна для всього народу, що живе в Росії. Отже Дума сього не зробила і прийнявши законопроєкт про освіту народню, та й то з великими труднощами, обійшла де які народности не давши їм... права вчитися в школах на своїй рідній мові. Між такими народностями стоїть і наш український народ, що давно вже жадав своєї рідної мови» [15].

Допрацювавши свій законний термін, III Дума була розпущена у 1912 р. Із самого початку виборчої компанії до IV Державної думи українці активно включилися у виборчу компанію. «Ледве чи ще хоч одному народові в нашій державі так потрібно ставати до виборів в четверту думу, як українському

народові. – писала в ті часи газета «Засів». – ми вже знаємо, що виборчий закон в Росії найбільшу силу на виборах оддає людям заможним, великим поміщикам, купцям та інакшим капіталістам. Вони мають найбільше виборщиків, вони посилають найбільше послів до думи державної. А тим часом український народ – то здебільшого трудящий люд, робітництво та селянство. В нашому народі дуже мало ще панства, котре б не цуралося нашої мови, котре б признавалося до нашого народу. Отож не можна сподіватися, що в Державній думі од України послами були Українці, котрі б боронили права нашого народу, добивалися для нас рівних прав з усіма іншими народами Росії, прав жити по своїй волі та уподобі, вільно працювати та розвиватися» [15].

IV Державна дума розпочала свою роботу 15 листопада 1912 р. Як і в попередніх Думах, в ній утворилась думська опозиція, партійні фракції.

Газети друкували відомості про депутатів Державної думи. Зокрема, депутат від Київщини П. Мерщій протягом своєї думської діяльності тісно співпрацював з київською щотижневою Українською газетою для селянської та робітничої інтелігенції «Маяк», зокрема, він систематично надсилав повідомлення про роботу IV Думи, котрі публікувались в газеті «Маяк» у рубриці «Вісті з Думи».

Великого значення надавав П. Мерщій об'єднанню селянських депутатів в Думі для відстоювання своїх інтересів. «Бо всякий окремо

нічого не буде варт, а надій на ті політичні партії (чи то зправа, чи то зліва, які так багато кричать буцим то вони страшенно пеклюються про селянство, – на це покладатися не можна» [16].

За словами П. Мерщія, в IV Думі згуртувалося 50 селян, які «закласти в Думі гурток селян, в купі з козаками котрий би роздивлявся і розбирався б в тих нуждах, які переживає селянство і обстоював би інтереси селян в державній думі» [16]. Але незважаючи на всі старання таких депутатів-українців, як П. Мерщій в IV Думі не було вже й української фракції [16]. А тому всі українські питання ігнорувалися, в тому числі і питання про введення української мови в школах на Україні.

Висновки. Підсумовуючи все вище сказане, можна дійти висновку, що діяльність I – IV Державних дум стали значним явищем в житті суспільно-політичному Російської імперії, зокрема Наддніпрянської України, котра була російською провінцією. Після революції 1905-1907 рр. отримав можливість парламентським шляхом відстоювати свої національні, політичні, соціальні та культурні інтереси. Хоча царський уряд намагався всіляко обмежувати представництво українців в думах, особливо селянство, проте тому не вдалося придушити національний рух на Наддніпрянській Україні. Хоча українці фактично і не отримали від часті в роботі I – IV Державних дум, але вони ще раз заявили про себе як про самобутню націю, котра має право на своє самовизначення.

Список літератури:

1. Історія держави і права України. Київ, 1996. С. 161.
2. Історія Української РСР : у 8 т. 10 кн. Т. 4. Київ, 1976. С. 114.
3. Российское законодательство X–XX вв. : в девяти томах. Т. 9. Москва, 1994. С. 194.
4. Полонська-Василенко Н. Історія України : в 2-х т. Т. 2. Київ, 1992. С. 422.
5. Громадська думка. 1906 р. 4 січня.
6. Громадська думка. 1906 р. 5 січня.
7. Громадська думка. 1906 р. 15 лютого.
8. Громадська думка. 1906 р. 14 березня.
9. Рада. 1906 р. 19 грудня; 1907 р. 16 лютого
10. Боротьба. 1906 р. 3 червня.
11. Друг народа. 1907 р. 1 апреля.
12. Гунчак Т. Україна. Перша половина XX ст. Київ, 1999. С. 48.
13. Рада. 1906 р. 18 листопада.
14. Слово. 1907 р. 16 червня.
15. Засів. 1911 р. 27 травня.
16. Маяк. 1913 р. 10 січня.

Tyshkevych A.V. I–IV STATE DUMAS AND UKRAINIAN ISSUE (ON THE MATERIALS OF THE NEWSPAPERS OF THE KYIV GENERAL GOVERNMENT IN 1907–1914)

The article deals with the issue of the formation and development of the I–IV State Dumas and the Ukrainian policy (on the materials of the newspapers of the Kyiv General Government of 1907–1914). In February 1905, the Tsar decree announced the need to involve the elected representatives by people in the discussion about the laws. The people's representation had to do only legislative functions. Terrified by the general rise

of the revolutionary spirit, the tsarist government began implementing the policy of the consensus to avoid the revolution.

The manifesto and the provisions on the elections to the State Duma, projected by the Ministry of Internal Affairs of A. Bulygin were approved in August 8, 1905. The electoral law eliminated the right to participate in the elections the whole proletariat, the rural poor, women, and servicemen. Fearing the revolution, only the bourgeoisie decided to take part in the elections to the Duma. However, the elections to the Bulygin Duma were disrupted and the government did not overcome the revolutionary moods in the society, which expressed the social dissatisfaction with the policy of tsarism.

The strengthening of the people's movement in the Russian Empire temporarily established the balance among the struggling forces. However, the autocracy could not oppose the revolution. Finally, the revolution did not have the power to put a decisive blow on tsarism. So, there were various waves of the political moods.

The research deals with the activities of the I–IV State Duma, which became a significant phenomenon in the social and political life of the Russian Empire, particularly, in the Transdnieper Ukraine, which was the Russian province. After the Revolution of 1905–1907, the Ukrainians could to defend for thier national, political, social and cultural interests by the parliamentary means. Although, the tsarist government tried to limit the representation of the Ukrainians in the domestically, especially the peasants, in a way that could not suppress the national movement in the Dnieper Ukraine. Although the Ukrainians actually did not achive anything in the I–IV State Dumas, they again declared themselves as an original nation, which has the right to self-identification.

Key words: *State Duma, Ukrainian issue, Kyiv General Government, newspapers, press.*